

قصه‌های بومی به دنبال مخاطبان جهانی

فیلم به نمایش درآمده «ملك سلیمان» و فیلم «راه آبی ابریشم» که در بخش مسابقه بیست و نهمین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر حضور داشت...

جام جم آنلاین: #171 پروژهای فاخر» عبارتی است که مخاطبان سینمای ایران در يك سال گذشته و لابه‌لای خبرهای رسانه‌ها بارها با آن مواجه شدند. فیلم‌هایی که با هزینه‌های میلیاردی ساخته شدند، موضوع‌هایی مهم و بزرگ را دنبال کردند و قرار بود تا نمایش آنها، هم گروه عظیمی از مخاطبان سینما را به سالن‌ها بکشاند و هم با اکران جهانی، نفعی اقتصادی برای سینمایی که درآمدهایش محدود به اکران داخلی و چند رایت ویدئویی است، داشته باشند.

فیلم به نمایش درآمده #171 «ملك سلیمان» و فیلم #171 «راه آبی ابریشم» که در بخش مسابقه بیست و نهمین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر حضور داشت، 2 نمونه از پروژه‌های اینچینی است که از میان اسامی و نام‌های مختلف به نتیجه رسید و البته نام‌های دیگری نیز هستند که همچنان در نوبت ساخت به سر می‌برند.

فیلم‌های فاخر از کجا آغاز شد؟

قصه تولید فیلم‌های فاخر در سینمای ایران تا حدود زیادی ریشه‌ای تلویزیونی دارد. البته در سینمای ایران و زمان رونق ساخت و تولید فیلم‌های جنگی، آثار زیادی تولید شدند که حجم جلوه‌های ویژه، صحنه پردازی، تعداد بازیگران و... آنها را از سایر تولیدات مشابه متمایز می‌کرد، اما با نمایش موفق سریال امام علی(ع) در سال 1376، مسوولان تلویزیون متوجه وجود ظرفیت بالایی در متن‌های تاریخی - مذهبی برای ساخت سریال‌های مذهبی شدند. حاصل این کشف، سفارش ساخت سریال #171 «تنهاترین سردار» بود که البته در زمان خود چندان موفق نبود، اما به مرور با ساخت سریال‌هایی همچون ولایت عشق، تلویزیون از آزمون و خطاهای مختلف سربلند بیرون آمد و این شکل از سریال‌سازی در سینما رونق فراوانی گرفت. تیم حاضر در معاونت سینما اوایل دهه 80 با حضور چهره‌هایی همچون محمدرضا جعفری جلوه و مجیدرضا بالا سرمایه‌گذاری فکری فراوانی بر ساخت سریال‌های اینچینی انجام دادند.

شب دهم، مختارنامه، یوسف پیامبر، روشن‌تر از خاموشی، مدار صفر درجه، کلاه پهلوی، در چشم باد و... نام‌هایی بود، که سازندگان آنها موفق شدند آن را از مرحله کاغذ به فیلم برسانند. در آن سال‌ها فیلمنامه‌ای با نام #171 «در سرزمین آینه» توسط حسین ترابی نوشته شده بود که به مقطع صفویه می‌پرداخت. قرار بود مجتبی راعی کارگردانی آن را به عهده بگیرد. فیلمنامه‌ای نیز به نام #171 «ناخدا سیراف» در آن سال‌ها نوشته شده که قرار بود محمد بزرگ‌نیا آن را کارگردانی کند. طرح‌های بیشمار دیگری نیز بود که مراحل مربوط به تحقیق و نگارش آن انجام شده بود و منتظر رسیدن به مرحله فیلمبرداری بودند.

فیلمنامه‌های فاخر به سینما می‌آیند

سال 1384 با حضور محمدرضا جعفری جلوه در معاونت سینمایی و مجید رضا بالا در بنیاد سینمایی فارابی، این فیلمنامه‌ها نیز از سینما به سینما منتقل شد و ساخت فیلم‌های فاخر به عنوان یکی از سیاست‌ها و برنامه‌های محوری معاونت سینمایی در دوره جدید مورد توجه واقع شد. ناخدا سیراف، ام‌البین، حضرت ابوطالب، زندگی شاه عباس (در سرزمین آینه) و زندگی رضا عباسی، خطاط معروف دوره صفوی آثاری بود که حتی کاندیداهایی برای تهیه‌کنندگی و کارگردانی آنها انتخاب شد، اما از میان این آثار فقط محمد بزرگ نیا توانست با همراهی حسن بشکوفه تهیه‌کننده، متن ناخدا سیراف را با نام راه آبی ابریشم به پرده سینما برساند.

نکته: فیلم فاخر الزاما فیلمی پرهزینه نیست و چنین آثاری می‌توانند در ظاهر فیلم‌هایی ساده، اما با مفاهیم عمیق باشند. فیلم ملك سلیمان به کارگردانی شهریار بحرانی و تهیه‌کنندگی مجتبی فراورده نیز قصه دیگری داشت که زودتر از همه این آثار وارد مرحله تحقیق و نگارش شد و در نهایت در جشنواره 28 فیلم فجر روی پرده رفت و سال 1389 روانه اکران شد. این روزها خبر از تولید 2 پروژه سینمایی با موضوع زندگی امام جواد(ع) و امام هادی(ع) نیز به گوش می‌رسد که طبق گفته معاون فرهنگی جدید بنیاد سینمایی فارابی قرار است فیلمنامه آنها آماده شود. چندی پیش هم خبرهایی درخصوص ساخت فیلم‌هایی درباره زندگی کورش، پادشاه هخامنشی شنیده شد. عزیز الله حمید نژاد، مسعود جعفری‌جوزانی همراه علی معلم و محمد درمنش، 3 فیلمسازی بودند که در خبرهای منتشر شده، خود را علاقه‌مند به ساخت فیلم درباره زندگی این شخصیت تاریخی نشان دادند.

گرفتاری‌های ساخت فیلم فاخر

فیلم‌های تاریخی کار چندان ساده‌ای نیست. این قبیل پروژه‌ها هیچ‌گاه زمان‌بندی دقیقی برای ساخته شدن و آماده نمایش شدن

ندارند. از میزان بودجه نهایی و نیز زمان اکران فیلم فقط خدا با خبر است. اگر بخواهند به سراغ جلوه‌های ویژه خاص و پیچیده بروند باید متکی به دانش خارجی باشند. درخصوص 2 فیلم ملك سليمان و راه آبی ابریشم این اتفاق رخ داده و زمانی که به عنوان بندي پایانی فیلم توجه می‌کنیم، حجم زیادی از اسامی خارجی مشاهده می‌شود که اصالت و ایرانی بودن اثر را دچار تشکیک می‌کند. وقتی هم فیلمی با این ویژگی‌ها آماده نمایش می‌شود، ممکن است تمامی سینماها به دلیل ضعف امکانات فنی امکان نمایش آن را نداشته باشند. مخاطبان سینما نیز معمولاً استقبال چندانی از این فیلم‌ها ندارند. ممکن است فیلم بتواند فروشی بالاتر از فیلم‌های دیگر داشته باشد، اما باز هم فروش روی پرده کفاف هزینه‌های فیلم را نمی‌دهد.

درخصوص بودجه تولید این فیلم‌ها، آمار و ارقام مختلفی شنیده می‌شود. مثلاً درباره فیلم ملك سليمان تا حدود 8 میلیارد تومان به عنوان رقم تولید فیلم اعلام شد، اما در نهایت تهیه‌کننده فیلم رقم 5 میلیارد تومان را به عنوان رقم نهایی تولید فیلم اعلام کرد. درخصوص فیلم راه آبی ابریشم هم رقم 7 میلیارد و 100 میلیون تومان به عنوان رقم اصلی شنیده می‌شود. پرداخت چنین رقم‌هایی به تولید فیلم همیشه با اعتراض بخش عمده‌ای از اهالی سینما مواجه بوده است. حتی در مراسم تودیع و معارفه مدیران عامل بنیاد سینمایی فارابی - دکتر مجید شاه‌حسینی و احمد میرعلایی - اعتراض‌هایی به اختصاص این بودجه از بنیاد سینمایی فارابی به یک تولید سینمایی ایران مطرح شد، اما مسوولان سینمایی چه در زمان گذشته و چه حال اعلام کرده‌اند که بودجه تولید این فیلم‌ها ارتباطی به بودجه جاری تولید در سینمای ایران ندارد و از محلی مستقل تامین می‌شود.

پول، همه کار نمی‌کند

با این حال به نظر می‌رسد با وجود آماده بودن بودجه ساخت چنین فیلم‌هایی، عوامل متعدد دیگری باید دست به دست هم بدهند تا ساخت چنین فیلم‌هایی را تسهیل کنند. حتی در اولین جلسه شورای عالی سینما نیز رئیس‌جمهور بر ضرورت تولید سالانه دست‌کم 10 فیلم فاخر با رویکرد مخاطب جهانی تأکید کرد. البته مسوولان سینمایی می‌گویند فیلم فاخر الزاماً فیلمی پرهزینه نیست و چنین آثاری می‌توانند در ظاهر فیلم‌هایی ساده، اما با مفاهیم عمیق باشند. این تعریف از سوی سینماگران چندان با استقبال مواجه نمی‌شود و همچنان تعریف فیلم فاخر، فیلمی است که با ابعادی نزدیک به فیلم‌های هالیوودی ساخته می‌شود.

معصومه حداد / جام‌جم